

Tisková zpráva

Veřejnost o jaderné energetice – květen 2018

- ⊙ Asi tři z deseti občanů si myslí, že by se podíl jádra na výrobě elektřiny měl do budoucna zvyšovat, více než dvě pětiny se domnívají, že by podíl jádra měl zůstat zachován na současné úrovni, a necelá pětina má za to, že by se tento podíl měl snižovat.
- ⊙ Přibližně polovina občanů souhlasí s dostavbou 3. a 4. bloku JE Temelín, třetina s tím nesouhlasí.

Zpracovali:

Jan Červenka, Martin Ďurďovič

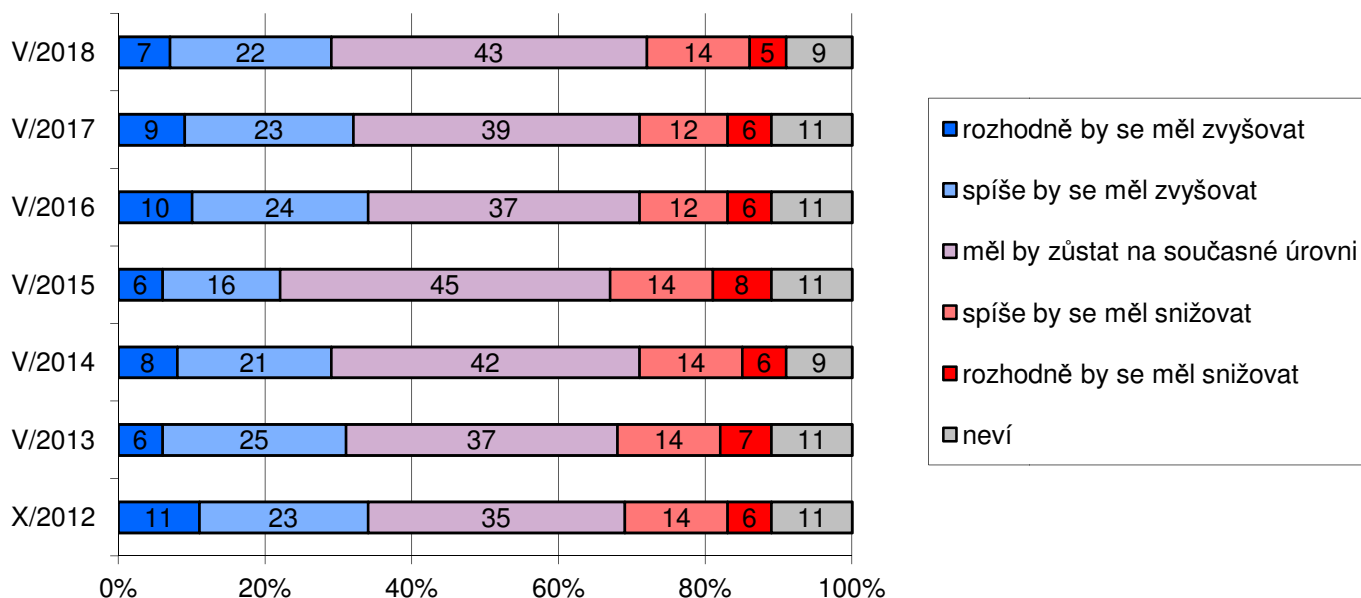
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 586

V květnu 2018 byl do pravidelného výzkumu Naše společnost zařazen blok otázek věnovaných problematice jaderné energetiky. Výzkum zjišťoval, zda by se podle mínění veřejnosti měl podíl jaderné energie na produkci elektřiny u nás do budoucna zvyšovat, nebo snižovat, jak se občané staví k dostavbě 3. a 4. bloku jaderné elektrárny Temelín, zda pocítují či nepocítují obavy v souvislosti s používáním jaderné energie u nás a zda důvěřují vládě, že správně rozhoduje o rozvoji jaderné energetiky.

Graf 1: Měl by se podíl jaderné energetiky na výrobě elektřiny zvyšovat nebo snižovat?¹

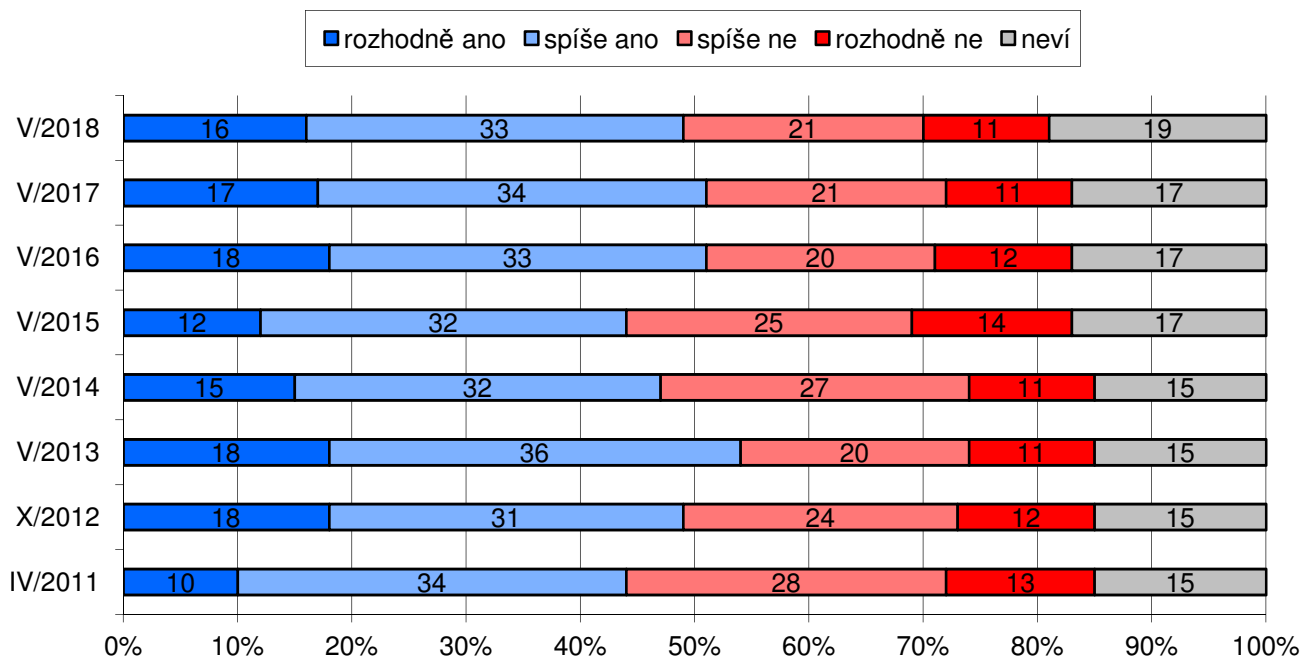
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 12. – 24. 5. 2018, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

¹ Otázka: „Myslíte si, že by se podíl jaderné energetiky na výrobě elektrické energie u nás měl do budoucna zvyšovat, zůstat na současné úrovni, nebo by se měl snižovat? Rozhodně by se měl zvyšovat, spíše by se měl zvyšovat, měl by zůstat na současné úrovni, spíše by se měl snižovat, rozhodně by se měl snižovat.“

Jak ukazují údaje v grafu 1, asi tři z deseti (29 %) občanů si myslí, že by se podíl jádra na výrobě elektřiny měl do budoucna zvyšovat, v tom 7 % tento názor zastává „rozhodně“ a 22 % „spíše“, více než dvě pětiny (43 %) se domnívají, že by podíl jádra měl zůstat zachován na současné úrovni, a necelá pětina (19 %) má za to, že by se tento podíl měl snižovat, z toho 14 % „spíše“ a 5 % „rozhodně“. Zbývající téměř desetina (9 %) na otázku ohledně budoucího podílu jaderné energetiky na výrobě elektřiny nedokázala odpovědět. Oproti loňskému květnu se rozložení názorů na danou otázku významně nezměnilo, došlo pouze k mírnému zvýšení o 4 procentní body u podílu těch, kdo jsou pro zachování současné úrovně. V porovnání s rokem 2015 vidíme, že podíl těch, kteří jsou pro zvyšování podílu jádra, je vyšší (o 7 procentních bodů), oproti rokům 2012, kdy byla daná otázka pokládána poprvé, a 2016 je stávající úroveň podpory zvyšování podílu jádra při výrobě elektrické energie o 5 procentních bodů nižší.

Z podrobnější analýzy vyplynulo, že pro zvyšování podílu jaderné energetiky na výrobě elektřiny se častěji vyslovují muži, absolventi vysokých škol, obyvatelé Jihomoravského kraje, dotázaní hodnotící ekonomickou situaci ČR jako dobrou, lidé, kteří se podle svých slov zajímají o energetickou politiku ČR, ti, kdo energetickou politiku ČR hodnotí stupněm 1, ti, kdo předpokládají, že se spotřeba elektrické energie bude „rozhodně zvyšovat“, a lidé, kteří si myslí, že klasické zdroje při výrobě elektrické energie nelze nahradit. Vedle toho muži, obyvatelé Jihomoravského kraje, vysoce kvalifikovaní odborníci nebo vedoucí pracovníci, lidé důvěřující vládě, ti, kdo ekonomickou situaci ČR hodnotí jako dobrou, lidé zájímaví se o energetickou politiku ČR a ti, kdo pohlížejí skepticky na možnost nahrazení klasických zdrojů při výrobě elektřiny, se méně často vyjadřují pro snížení podílu jádra při výrobě elektrické energie. Pro snížení podílu jádra při výrobě elektrické energie se naopak ve zvýšené míře vyslovují ženy, dotázaní, kteří vládě nedůvěřují, lidé, kteří energetickou politiku ČR hodnotí stupněm 4 nebo 5, ti, kdo předpokládají, že spotřeba elektrické energie se bude snižovat, ti, kdo se o energetickou politiku ČR nezajímají, a ti, kdo klasické zdroje při výrobě elektrické energie pokládají za nahraditelné.

Graf 2: Dostavba 3. a 4. bloku JETE (%)²

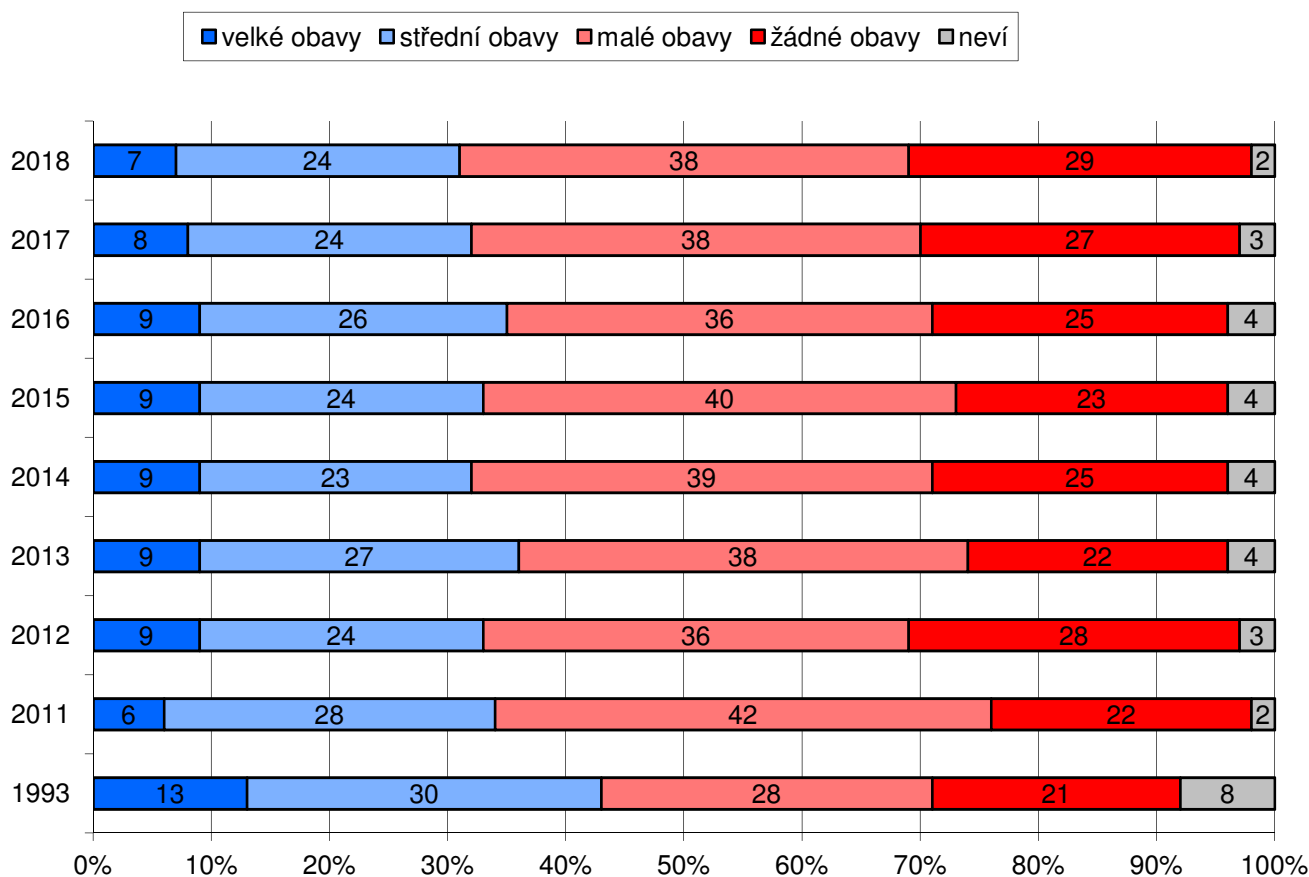
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 12. – 24. 5. 2018, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

² Otázka: „Co se týče dostavby 3. a 4. bloku jaderné elektrárny Temelín, myslíte si, že by tato dostavba měla být uskutečněna? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

Jak plyne z grafu 2, podíl zastánců dostavby JETE tvoří asi polovinu (49 %), když 16 % s dostavbou rozhodně souhlasilo a 33 % s ní spíše souhlasilo. Proti dostavbě se staví asi třetina (32 %) české veřejnosti, v tom 21 % „spíše“ a 11 % „rozhodně“. 19 % respondentů na příslušnou otázku odpovědělo, že neví. Údaje v grafu 2 zároveň ukazují, že za poslední rok se podpora dostavby JETE významně neposunula, i když je statisticky o 5 procentních bodů nižší v porovnání se svým maximem (54 %) z roku 2013.

Podrobnější analýza ukázala, že pro dostavbu 3. a 4. bloku JETE se častěji vyslovují muži (u žen se objevuje vyšší podíl nerozhodných odpovědí), absolventi vysokých škol, vysoce kvalifikovaní odborní nebo vedoucí pracovníci, dotázaní z Jihomoravského kraje, obyvatelé měst s populací od 15 do 30 tisíc, dotázaní s dobrou životní úrovní, ti, kdo ekonomickou situaci ČR hodnotí jako dobrou, lidé, kteří se podle svých slov zajímají o energetickou politiku ČR, ti, kteří energetickou politiku ČR hodnotí stupněm 2 či 1, ti, kdo klasické zdroje při výrobě elektrické energie pokládají za nenahraditelné, a ti, kteří si myslí, že by se podíl jaderné energetiky na výrobě elektřiny měl zvyšovat. Proti dostavbě JETE se ve zvýšené míře vyjadřují lidé hodnotící ekonomickou situaci ČR jako „špatnou“ či „ani dobrou, ani špatnou“, dotázaní, kteří deklarovali nezájem o energetickou politiku ČR, lidé, kteří energetickou politiku ČR hodnotí stupněm 4 nebo 5, lidé, kteří si myslí, že klasické zdroje při výrobě elektrické energie lze nahradit, ti, kdo očekávají pokles spotřeby elektrické energie, a především pak ti, kdo uváděli, že by se podíl jaderné energetiky na výrobě elektrické energie do budoucna měl snižovat.

Graf 3: Obavy z používání jaderné energie (%)³

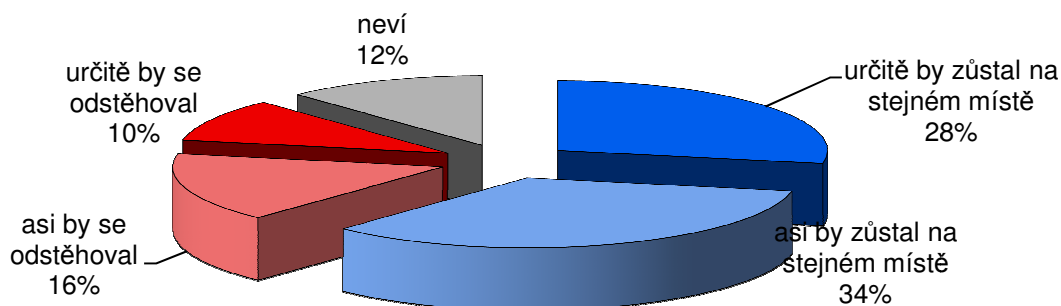
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 12. – 24. 5. 2018, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

³ Otázka: „Pocítujete Vy sám obavy z používání jaderné energie u nás? Velké obavy, střední obavy, malé obavy, žádné obavy.“

Velké nebo střední obavy z používání jaderné energie u nás má podle vlastního vyjádření necelá třetina lidí (31 %), přičemž „velké obavy“ pociťuje 7 % a „střední obavy“ 24 % občanů. Malé či žádné obavy vyjadřují dvě třetiny (67 %) oslovených, v tom 38 % mluvilo o „malých obavách“ a 29 % necítí „žádné obavy“. Oproti loňskému výzkumu nedošlo ke statisticky významnému posunu, v porovnání s rokem 2016 se zvýšil podíl těch, kdo v souvislosti s používáním jaderné energie pociťují „malé“ či „žádné“ obavy (o 6 procentních bodů) a mírně (o 2 procentní body) poklesl podíl těch, kdo pociťují „velké“ či „střední“ obavy. V podstatě lze ale konstatovat, že přes drobné fluktuace v rozložení odpovědí na použité škále je míra obav v souvislosti s používáním jaderné energie od roku 2011 poměrně stabilní a zároveň že je zřetelně nižší než v roce 1993, kdy byla otázka v této podobě zkoumána poprvé. Konkrétně oproti roku 1993 je současný podíl zastoupení „velkých“ a „středních obav“ o 12 procentních bodů nižší.

Podrobnější analýza ukazuje, že poněkud vyšší míru obav vyjadřují ženy oproti mužům. Relativně vyšší míru obav vykazují lidé, kteří se podle svých slov zajímají o energetickou politiku ČR. „Velké obavy“ častěji vyjadřují lidé, kteří energetickou politiku ČR hodnotili známkou 5, naopak méně často „velké obavy“ nebo „střední obavy“ uvádějí lidé, kteří energetickou politiku ČR známkují stupněm 2. „Velké obavy“ častěji rovněž uváděli ti, kdo si myslí, že spotřeba elektřiny v ČR se bude „rozhodně zvyšovat“. Menší míru obav vykazují respondenti, kteří se staví skepticky k možnosti nahradit klasické zdroje při výrobě elektrické energie, naopak lidé s opačným názorem na nahraditelnost klasických zdrojů méně často zmiňovali „žádné obavy“ a častěji uváděli zejména „střední obavy“, nerozhodnutí v tomto ohledu pak častěji vyjadřovali „velké obavy“. Poměrně výrazně pak obavy korespondují s obecnými postoji k jaderné energetice. Obavy vyjadřují zejména ti, kdo si myslí, že by se podíl jaderné energetiky na výrobě elektrické energie do budoucna měl snižovat, naopak stoupenci zvyšování se častěji nebojí vůbec a zejména velké či střední obavy pociťují méně často. Totéž platí i pro stoupence a odpůrce dostavby JETE, když stoupenci dostavby častěji uvádějí, že nemají žádné obavy, zatímco odpůrci výrazně častěji uvádějí, že mají velké či střední obavy.

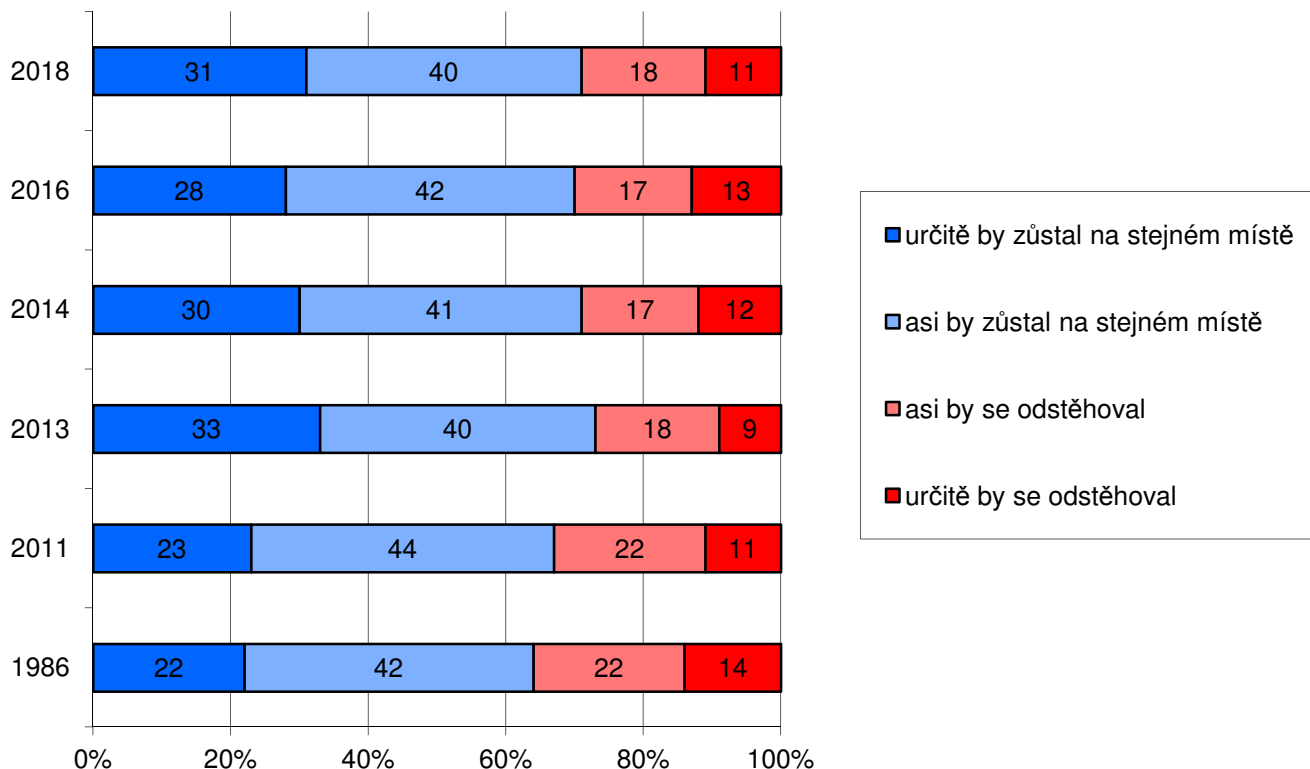
Graf 4: Odstěhování se v případě, že by byla v okruhu 20-30km od bydliště uvedena do provozu jaderná elektrárna (%)⁴

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 12. – 24. 5. 2018, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

⁴ Znění otázky: „Jak byste se zachoval, pokud by ve vzdálenosti 20 až 30 km od Vašeho bydliště byla uvedena do provozu jaderná elektrárna? Určitě byste zůstal bydlet na stejném místě, asi byste zůstal bydlet na stejném místě, asi byste se odstěhoval, určitě byste se odstěhoval.“

Graf 5: Odstěhování se v případě, že by byla v okruhu 20-30km od bydliště uvedena do provozu jaderná elektrárna – časové srovnání (%)

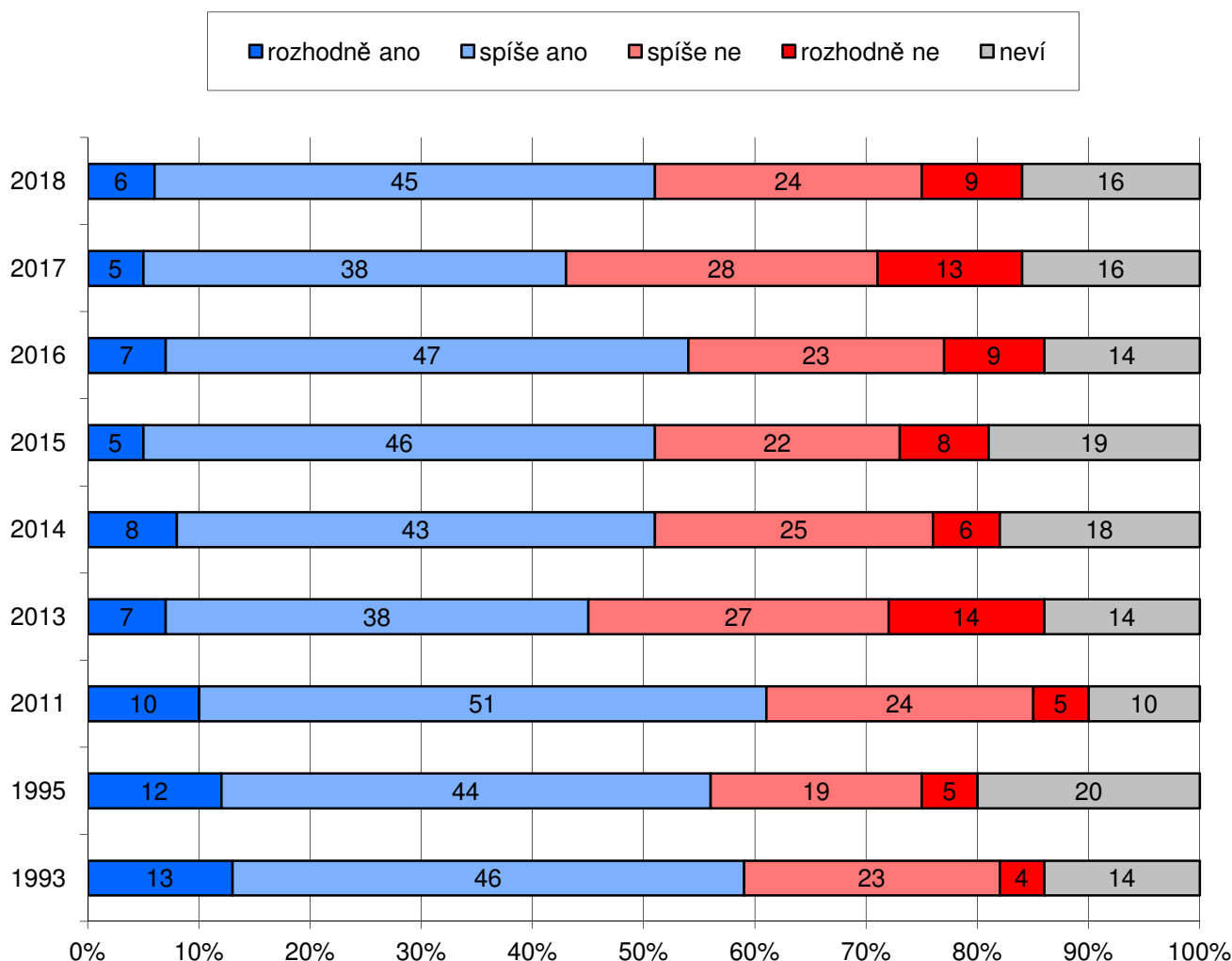
Pozn.: Pro roky 2011 až 2018 byly odpovědi "nevím" vynechány ze zpracování za účelem porovnání s výzkumem roku 1986.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Jak ukazují grafy 4 a 5, výrazná většina českých občanů by nepovažovala výstavbu a provoz jaderné elektrárny v relativní blízkosti jejich bydliště za důvod k přestěhování. V aktuálním šetření se pro možnost odstěhování se v případě, že by byla v okruhu do 30 kilometrů od místa jejich bydliště uvedena do provozu jaderná elektrárna, vyslovila přibližně čtvrtina (26 %) občanů, v tom 10 % „určitě“ a 16 % „asi“, naopak o málo víc než tři pětiny (62 %) by zůstaly bydlet na stejném místě, v tom „určitě“ 28 % a „asi“ 34 %. Oproti výzkumům z let 1986 a 2011, které se uskutečnily v obou případech bezprostředně po haváriích jaderných elektráren v Černobylu a Fukušimě, je podíl těch, kdo by se chtěli z blízkosti jaderné elektrárny odstěhovat, nižší a naopak vyšší je podíl těch, kdo by podle vlastních slov „určitě“ zůstali bydlet na stejném místě.

Pro setrvání se ve zvýšené míře vyslovovali muži, absolventi vysokých škol, důchodci, lidé z obcí a malých měst s populací do 2 tisíc obyvatel (zvýšený podíl odpovědí „určitě by zůstal bydlet na stejném místě“), obyvatelé Jihočeského a Jihomoravského kraje, respondenti, kteří energetickou politiku státu hodnotí známkou 1 nebo 2, ti, kdo klasické zdroje při výrobě elektrické energie pokládají za nenahraditelné, a obecně pak ti, kdo zauímají pozitivní postoje k jaderné energetice, tj. stoupenci zvyšování podílu jádra na výrobě elektrické energie a dostavby 3. a 4. bloku jaderné elektrárny v Temelíně, případně ti, kdo nemají žádné, nebo jen malé obavy z používání jaderné energie. Naopak pro stěhování se ve zvýšené míře vyslovovali dotázaní z Královéhradeckého a Moravskoslezského kraje, ti, kdo energetickou politiku ČR hodnotí známkou 4 nebo 5, lidé pokládající klasické zdroje při výrobě elektrické energie za nahraditelné a odpůrci jaderné energetiky, kteří jsou pro snižování podílu jádra na výrobě elektřiny, případně jsou proti dostavbě JETE, a kteří vyjadřují velké či střední obavy z používání jaderné energie.

Graf 6: Důvěra vládě při rozhodování o jaderné energetice v ČR (%)⁵

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 12. – 24. 5. 2018, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Pokud jde o to, nakolik česká veřejnost důvěřuje nebo nedůvěřuje vládě, že rozhoduje správně o rozvoji jaderné energetiky u nás (viz graf 6), důvěra aktuálně převažuje nad nedůvěrou, když důvěru vládě v tomto ohledu vyslovila přibližně polovina (51 %) dotázaných, z toho 6 % „rozhodně“ a 45 % „spíše“, a nedůvěru vyjádřilo 33 %, v tom 24 % „spíše“ a 9 % „rozhodně“. 16 % respondentů se nedokázalo vyslovit a zvolilo odpověď „nevím“. Oproti výzkumu z minulého roku došlo k zřetelnému vzestupu důvěry, že vláda rozhoduje správně o rozvoji jaderné energetiky u nás, o 8 procentních bodů, což se na druhé straně projevilo poklesem nedůvěry rovněž o 8 procentních bodů. Tento posun ovšem znamená prakticky jen návrat k rozložení odpovědí, jaké se objevovalo v letech 2014 až 2016. Loňský propad tak zřejmě jen odrážel celkově sníženou důvěru vládě, která se v době realizace loňského šetření ocitla v krizi. V 90. letech a ještě i v roce 2011 byla důvěra vládě v tomto ohledu o něco vyšší, naopak v letech 2013 a 2017 byla deklarovaná důvěra vládě při jejím rozhodování o jaderné energetice v ČR nižší.

⁵ Znění otázky: „Důvěřujete vládě ČR, že správně rozhoduje o rozvoji jaderné energetiky u nás? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

Z podrobnější analýzy plyne, že důvěra v to, že vláda rozhoduje správně o rozvoji jaderné energetiky u nás, je významně propojená s důvěrou ve vládu jako takovou.⁶ Vyšší důvěru k rozhodování vlády v této oblasti mají absolventi vysokých škol, vysoce kvalifikovaní odborní nebo vedoucí pracovníci, dotázaní s dobrou životní úrovní, respondenti, kteří ekonomickou situaci v ČR hodnotí jako dobrou, ti, kdo se zajímají o energetickou politiku ČR, ti, kdo tuto energetickou politiku hodnotí známkou 1 nebo 2, respondenti, kteří předpokládají, že se spotřeba elektrické energie bude „spíše zvyšovat“, lidé, kteří zastávají stanovisko, že podíl jaderné energetiky na výrobě elektřiny by se měl zvyšovat, stoupec dostavby Temelína, ti, kdo mají jen malé, nebo nemají žádné obavy s používáním jaderné energie, a ti, kteří by se kvůli jadernému zařízení nestěhovali. Naopak relativně zvýšenou nedůvěru vládě v tomto směru vyjadřovali nezaměstnaní, respondenti, kteří současnou ekonomickou situaci v ČR hodnotí jako špatnou, lidé, kteří si myslí, že se spotřeba elektrické energie u nás bude snižovat, ti, kdo energetickou politiku ČR hodnotí známkou 4 nebo 5, ti, kdo jsou pro snížení podílu jaderné energetiky na výrobě elektřiny u nás, odpůrci dostavby Temelína, lidé vyjadřující velké či střední obavy s používáním jaderné energie a dotázaní, kteří by se kvůli případné výstavbě jaderného zařízení v blízkosti svého bydliště asi či určitě stěhovali.

⁶ Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi důvěrou vládě a důvěrou v to, že vláda rozhoduje správně o rozvoji jaderné energetiky u nás, činí 0,357.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost, v18-05</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>12. - 24. 5. 2018</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1008</i>
Počet tazatelů:	<i>227</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OE.53, OE.44, OE.42, OE.43, OE.41</i>
Kód tiskové zprávy:	<i>oe18013b</i>
Zveřejněno dne:	<i>13.zář 2018</i>
Zpracovali:	<i>Jan Červenka, Martin Ďurďovič</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinelý.

Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu „Systémy pro jadernou energetiku“ a výzkumného tématu „Sociální aspekty jaderné energetiky“. |